

Βίκτωρ Ουγκώ: Ο Γάλλος βάρδος του μεγαλείου της Ελληνικής Εθνικής Ιδέας

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Βίκτωρ Ουγκώ

Ο μεγάλος μυθιστοριογράφος και ποιητής Βίκτωρ Ουγκώ (1802-1885) υπήρξε ένας συνεπής αναγνώστης των Αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων και ανυπόκριτος θαυμαστής τους. Στα γραπτά του έκανε δεκάδες κολακευτικές αναφορές στα έργα τους, τα οποία και τοποθετούσε στην κορυφή της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Π.χ. [έγραφε για τον Όμηρο](#):

«Ο Όμηρος είναι η μεγαλοφυΐα που λύνει αυτό το ωραίο πρόβλημα της Τέχνης, το ωραιότερο ίσως απ'όλα, την αληθινή απεικόνιση της ανθρωπότητας, που κατορθώνεται με την μεγέθυνση του ανθρώπου, δηλαδή με την γενεσιουργία του πραγματικού μέσα στο ιδανικό. Μύθος και Ιστορία υπόθεση και παράδοση, χίμαιρα και επιστήμη, συνθέτουν τον Όμηρο. Δεν έχει βάθος και γελάει. όλα τα βάθη των παλαιών εποχών μετακινούνται, αχτινοβολούν φωτισμένα, στο απλόχερο γλαυκό διάστημα του πνεύματος αυτού...»

«Ο Ελληνικός πολιτισμός με την ποίηση και την τέχνη είχε τέτοια δύναμη, ώστε πολλές φορές νικούσε και τον πόλεμο. Οι Σικελοί, λέει ο Πλούταρχος, εξαιτίας του Νικία, ελευθέρωναν τους Έλληνες αιχμαλώτους που τραγουδούσαν στίχους του Ευρυπίδη.»

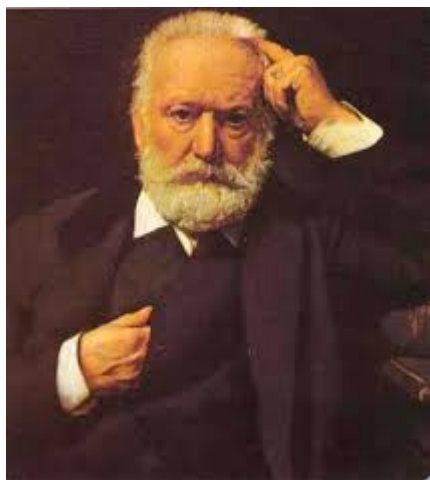
Ο ρομαντισμός του Ουγκώ και η πίστη του στις Ιδέες ως αυθύπαρκτες έννοιες που καθορίζουν την Ιστορία και τον πολιτισμό, τον έστρεψε σταδιακά υπέρ του αναδυόμενου Ελληνικού Έθνους ως αληθινού συνεχιστή του Αρχαίου Ελληνικού κλέους. **«Ο κόσμος είναι μία διεύρυνση της Ελλάδος και η Ελλάς είναι ο κόσμος σε σμίκρυνση»** έλεγε χαρακτηριστικά. Ως γνήσιος πνευματικός άνθρωπος προσπαθούσε να αναδείξει την υπεροχή του Πνεύματος έναντι της Ύλης και ως αξιοσημείωτο παράδειγμα θεωρούσε την διάρκεια και την διαχρονική επικαιρότητα του Αρχαίου Ελληνικού πνεύματος έναντι της προσωρινότητας άλλων εμπορικών και οικονομοκεντρικών Αρχαίων πολιτισμών. Αναφέρει σχετικά:

«Χορτάρι φυτρώνει στα έξη σκαλοπάτια του βήματος που μιλούσε ο Δημοσθένης και ο Κεραμεικός είναι ένα φαράγγι γεμάτο μαρμάρινη σκόνη που ήταν το παλάτι του Κέκρωπος. Ο ναός του Θησέα ανήκει στα χελιδόνια και οι κατσίκες βόσκουν πάνω στην Πνύκα, η Ελληνική Ιδέα όμως είναι ζωντανή, η Ελλάδα είναι Θεά. Το να είσαι ένα ταμείο είναι κάτι που περνάει, το να είσαι όμως σχολή είναι κάτι που διαρκεί.»

«Είναι θαυμαστή η δύναμη του φωτεινού λυτρωμού της Ελλάδας ακόμη και σήμερα που μπροστά στα μάτια μας υπάρχει η Γαλλία. Η Ελλάδα δεν έκανε αποικίες χωρίς να εκπολιτίζει και έτσι αποτελεί παράδειγμα για πολλά νέα κράτη. Δεν αρκεί να αγοράζεις και να πουλάς...»

«Η Τύρος αγόραζε και πουλούσε. Η Βυρητός αγόραζε και πουλούσε και η σιδώνα αγόραζε και πουλούσε. Που είναι τώρα αυτές οι πολιτείες; Η Αθήνα δίδασκε. Ακόμη και σήμερα είναι μια πρωτεύουσα της ανθρωπίνης σκέψης.»

Χάρης αυτή την πνευματική παρακαταθήκη ο Ουγκώ μοιραία υποστήριξε με θέρμη την προσπάθεια των Ελλήνων να αποτινάξουν τον Οθωμανικό ζυγό. Οι πρώτες ποιητικές αναφορές του Ουγκώ σχετικά με τον απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων εμφανίζονται το 1826 με τη δημοσίευση στο γαλλικό Τύπο του ποιήματος «Τα Κεφάλια του Σαραγιού» (Les têtes du serail), [εμπνευσμένου από την ηρωική Έξοδο του Μεσολογγίου](#), όπου εμφανίζονται μεταξύ των 6000 κεφαλών, που είχαν αποσταλεί στο σαράγι να συνομιλούν μεταξύ τους τα τρία κεφάλια του Μάρκου Μπότσαρη, του Επισκόπου Ρωγών Ιωσήφ και του Κωνσταντίνου Κανάρη. Το 1827 συνθέτει τα ποιήματα «Ναβαρίνο» (Navarin) και «Ενθουσιασμός» (Enthousiasme) και την επόμενη χρονιά τα «Κανάρης» (Canaris), «Λαζάρα» (Lazzara) καθώς και το περίφημο «Ελληνόπουλο» (L' enfant) στο οποίο αναφέρεται με μεγάλη συγκινησιακή φόρτιση στην σφαγή των Ελλήνων της Χίου από τους Τούρκους. Όλα τα παραπάνω ποιήματα περιελήφθησαν στη συλλογή «Τα Ανατολίτικα» που εκδόθηκε αρχικά στην Γαλλία.

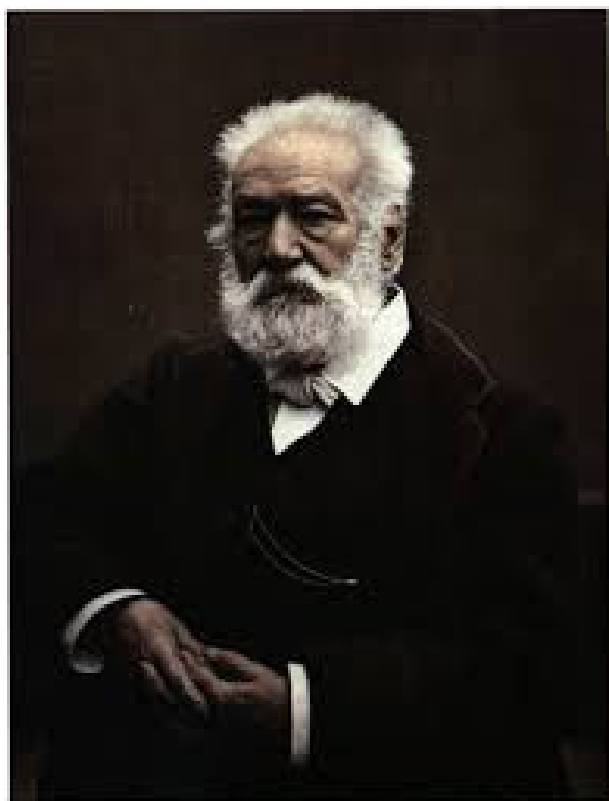

Μετά την μερική απελευθέρωση της Ελλάδας, ο Ουγκώ, σε αντίθεση με την επίσημη πολιτική της Γαλλικής κυβέρνησης και του Ναπολέοντα Γ', δεν έπαψε να υποστηρίζει δημοσίως τις Ελληνικές προσπάθειες για Εθνική αποκατάσταση, καθώς θεωρούσε το Ελληνικό Έθνος ένα από τα Ιστορικότερα της Ευρώπης. Σύμφωνα με τον Ροζέ Μιλλιέξ όταν ο Ουγκώ στις 25 Αυγούστου 1856 έλαβε την αλυτρωτική εφημερίδα του πατρινού δημοσιογράφου Ρηγόπουλου «Ελληνική σημαία» η οποία κυκλοφορούσε και στα Γαλλικά, τη διάβασε, όπως έγραψε, «με θερμό ενδιαφέρον», τον συνεχάρη ως «σημαιοφόρο της ελευθερίας» και τον ενεθάρρυνε να εξακολουθήσει να εργάζεται «για την ένωση των λαών», γιατί, όπως είπε:

«στα πιο ένδοξα έθνη, στην Ελλάδα, στην Ιταλία, στη Γαλλία, πέφτει η τιμή να δώσουν το παράδειγμα. Αλλά πρέπει να ξαναγίνουν κυρίαρχα. Πρέπει να ξαναβρούν το πρόσωπο τους. Πρέπει η Ελλάδα να ολοκληρώσει την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού, πρέπει η Ιταλία να απαλλαγεί από την Αυστρία, πρέπει η Γαλλία να γκρεμίσει την Αυτοκρατορία. Όταν αυτοί οι μεγάλοι λαοί θα βρεθούν έξω από τα σάβανα τους, θα φωνάξουν: Ένωση! Ευρώπη! Ανθρωπότητα! Εδώ βρίσκεται το μέλλον: η φωνή της

Του σημείωσε ακόμη: «Εδώ και ήδη πολλά χρόνια αγωνίσθηκα και πολέμησα για την απελευθέρωση της Ελλάδος• σας ευχαριστώ που το θυμάστε... Ας γίνουμε, άτομα και λαοί, όσο γίνεται λιγότερο εγωιστές και όσο γίνεται περισσότερο άνθρωποι. Ζητωκραυγάστε »Ζήτω η Γαλλία! «, την ώρα που εγώ θα φωνάζω: «Ζήτω η Ελλάδα!»». Κατά την άποψη του Ουγκώ, δεν υπάρχουν μικροί και μεγάλοι λαοί. Είχε γράψει: « Έχω για όλα τα έθνη βαθύ σεβασμό κι όσο πιο μικρός είναι ένας λαός, τόσο ο σεβασμός μου είναι μεγαλύτερος».

Το ενδιαφέρον του Ουγκώ για την ελεύθερη πλέον Ελλάδα φάνηκε ιδιαίτερα και σε σχέση με το κρητικό ζήτημα και τις θυσίες των Κρητών για «Ένωση» που συγκλόνισε την Ευρώπη. Το διάστημα της Κρητικής Επανάστασης του 1866 - 1869 δημοσιεύει τρεις επιστολές υπέρ των Κρητών στον ευρωπαϊκό τύπο το Δεκέμβριο του 1866, το Φεβρουάριο του 1867 και το Φεβρουάριο του 1869, παρά το γενικότερο αρνητικό για τα ελληνικά ζητήματα κλίμα της εποχής. Η επανάσταση τους φαινόταν ότι δεν θα έφερνε το ποθητό για αυτούς αποτέλεσμα, αλλά αυτό δεν εμποδίζει τον Ουγκώ να γράψει την «Πρώτη Επιστολή στους Κρήτες», για να τους δώσει θάρρος καθώς σημείωσε ο ίδιος. Έγραψε μεταξύ άλλων:

«Επιμένετε. Εστω και καταπνιγμένοι θα θριαμβεύσετε... Η κατάπνιξη μιας επανάστασης δεν σημαίνει καθόλου κατάργηση των αρχών της... Το δίκιο δεν καταποντίζεται. Κύματα γεγονότων το σκεπάζουν, αλλά ξαναπροβάλλει... Έλληνες της Κρήτης έχετε το δίκιο με το μέρος σας κι έχετε μαζί σας τη λογική. Να υπάρχει πασάς στην Κρήτη δεν το χωράει μυαλό ανθρώπου. Εκείνο που ισχύει για την Ιταλία, ισχύει και για την Ελλάδα. Δεν μπορεί να δοθεί η Βενετία στη μία χωρίς να δοθεί η Κρήτη στην άλλη. Δεν μπορεί η ίδια αρχή να λέει «ναι» στη μια και να αρνιέται στην άλλη... Στο μεταξύ το αίμα κυλάει κι η Ευρώπη το ανέχεται. Αρχίζει να το συνηθίζει... Να έχεις το ξίφος στο πλευρό και να παρακολουθείς ήρεμος τις σφαγές!... Το κρητικό ζήτημα έχει πια τεθεί. Θα λυθεί και θα λυθεί όπως όλα τα ζητήματα αυτού του αιώνα, προς την κατεύθυνση της απολύτρωσης. Η Ελλάδα ακέραιη, η Ιταλία ακέραιη, πάνω από τη μια η Αθήνα, πάνω από την άλλη η Ρώμη, να αυτό που εμείς, Γαλλία, χρωστάμε στις μάνες μας».

Σε άλλο μήνυμα του προς τους σκλαβωμένους Κρήτες, το 1867, ο Ουγκώ θα γράψει μεταξύ άλλων: **«Η Κρήτη είναι η Ελλάδα. Υπολογίζετε σε εμένα ως συγγραφέα και πολίτη... Ανήκω στην Ελλάδα όσο και στη Ιταλία. Θα έδινα για την Ελλάδα τους στίχους μου όπως ο Τυρταίος και το αίμα μου όπως ο Βύρωνας... Η ιερή σας πατρίδα έχει την πιο βαθιά μου αγάπη. Σκέφτομαι την Αθήνα όπως σκέπτεται κανείς τον ήλιο».** Και υπέγραψε: **«Ο αδελφός σας Βικτόρ Ουγκώ».**

Η Ελλάδα προκάλεσε το ενδιαφέρον του Ουγκώ και σε άλλες περιπτώσεις. Κι επειδή είναι επίκαιρο το ζήτημα της επιστροφής των γλυπτών του Παρθενώνα στον τόπο από τον οποίο τα πήρε ο Ελγιν πρέπει να σημειωθεί ότι ο Ουγκώ ήταν ένας από τους πρώτους που εξέφρασε τον αποτροπιασμό του για το πολιτιστικό αυτό έγκλημα. Στην πολύπτυχη ωδή του «Στη θριαμβευτική Αψίδα» (A l'Arc de Triomphe) έγραψε (σ.σ. η απόδοση στα ελληνικά είναι του Κωστή Παλαμά):

«Η Αθήνα λυπημένη είναι, κρύβει στου Παρθενώνα το μέτωπο του κανονιού και του Άγγλου τα σημάδια και των ναών της κλαίοντας τα ρημάδια,τον Έλληνα ονειρεύεται, της τέχνης το καμάρι,που σκόρπισεν εκεί όπου τι νίνεται γραμμένη η εικόνα, σκόρπισ'εκεί με η χάρη/κάτι πανώριο σα χαμόγελο του

ανθρώπου».

Ο θάνατός του, τέλος, είχε μεγάλο αντίκτυπο στην Ελλάδα και στο σύνολό του σχεδόν ο ελληνικός Τύπος κάλυψε με λεπτομέρειες το γεγονός της απώλειας του διακεκριμένου φιλέλληνα συγγραφέα, ενώ ο Εμμανουήλ Ροΐδης έγραψε μια συγκινητική νεκρολογία. Μάλιστα πραγματοποιήθηκαν τελετές στην Αθήνα προκειμένου να τιμηθεί ο μεγάλος νεκρός αντίστοιχες με αυτές, που έλαβαν χώρα στη Γαλλία. Στα 100 χρόνια από τη γέννηση του Ουγκώ, το 1902, ο Παλαμάς από το βήμα του φιλολογικού συλλόγου «Παρνασσός» του αφιέρωσε λίγους στίχους:

«Σ' εσένα ο ύμνος, που έσπειρες και λόγοι ξαναβλάστησαν η Ωδή, το Δράμα, η Σάτιρα, κ' η επική Καλλιόπη. Από βοριά προφητικού και ανταρτικού το φύσημα/τρέμουν ακόμα ολόγιομοι τη Φαντασίας οι τόποι. Μα πρώτα απ' όλα ευλογητός και παινεμένος που έκραξες-Ω Μισολόγγι! Μπότσαρη! Κανάρη! Κρήτη! Ελλάδα!...»

(για την συναρμολόγηση και μόνο) Ι. Β. Δ.

Επίμετρον

από τον πίνακα του Delacroix για την
καταστροφή της Χίου

Βίκτωρ Ουγκώ: Το Ελληνόπουλο - L'enfant

Απόδοση στα ελληνικά: Κωστής Παλαμάς

Τούρκοι διαβήκαν, χαλασμός, θάνατος πέρα ως πέρα.
Η Χίο, τ'όμορφο νησί, μαύρη απομένει ξέρα,
με τα κρασιά, με τα δεντρά
τ'άρχοντονήσι, που βουνά και σπίτια και λαγκάδια
και στο χορό τις λυγερές καμιά φορά τα βράδια
καθρέφτιζε μεσ' τα νερά.

Ερμιά παντού. Μα κοίταξε κι απάνου εκεί στο βράχο,
στου κάστρου τα χαλάσματα κάποιο παιδί μονάχο
κάθεται, σκύβει θλιβερά
το κεφαλάκι, στήριγμα και σκέπη του απομένει
μόνο μιαν άσπρη αγράμπελη σαν αυτό ξεχασμένη
μεσ'την αφάνταστη φθορά.

Φτωχό παιδί, που κάθεσαι ξυπόλυτο στις ράχες
για να μην κλαις λυπητερά, τι 'θελες τάχα να 'χες
για να τα ιδώ τα θαλασσά
ματάκια σου ν'αστράψουνε, να ξαστερώσουν πάλι
και να σηκώσεις χαρωπά σαν πρώτα το κεφάλι
με τα μαλλάκια τα χρυσά;

Τι θέλεις άτυχο παιδί, τι θέλεις να σου δώσω
για να τα πλέξεις ξέγνοιαστα, για να τα καμαρώσω

ριχτά στους ώμους σου πλατιά
μαλλάκια που του ψαλιδιού δεν τάχει αγγίξει η κόψη
και σκόρπια στη δροσάτη σου τριγύρω γέρνουν όψη
και σαν την κλαίουσα την ιτιά;

Σαν τι μπορούσε να σου διώξει τάχα το μαράζι;
Μήπως το κρίνο απ' το Ιράν που του ματιού σου μοιάζει;
Μην ο καρπός απ' το δεντρί
που μεσ' στη μουσουλμανική παράδεισο φυτρώνει,
κι έν' άλογο χρόνια εκατό κι αν πιλαλάει, δε σώνει
μεσ' απ' τον ίσκιο του να βγει;

Μην το πουλί που κελαηδάει στο δάσος νύχτα μέρα
και με τη γλύκα του περνάει και ντέφι και φλογέρα;
Τι θες κι απ' όλα τούτα τ' αγαθά;
Πες. Τ' άνθος, τον καρπό; Θες το πουλί;
Διαβάτη,
μου κράζει το Ελληνόπουλο με το γαλάζιο μάτι:
Βόλια, μπαρούτι θέλω. Να.

Πηγές: istorikathemata.com - [el.wikipedia.org/wiki/ Βίκτωρ Ουγκώ](http://el.wikipedia.org/wiki/Βίκτωρ_Ουγκώ)

hellenica.blogspot.gr/2007/02/l-enfant.html

proskynitis.blogspot.gr/2011/02/blog-post_2610.html